

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —
Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry
Suojelusihteeri Hanna-Maija Kehvola
Annankatu 29 A 16
00100 Helsinki
suojelusihteeri@tringa.fi

BirdLife Suomi ry
Annankatu 29 A 16
00100 Helsinki
toimisto@birdlife.fi

Vastaanottaja:

Uudenmaan liitto
Esterinportti 2 B
00240 Helsinki
toimisto@uudenmaanliitto.fi

Asia: Lausunto 2. vaihemaakuntakaavan, Östersundomin alueen ehdotuksesta (lausuntopyyntö 14.1.2015, Dnro 58/2011)

Lausunnon antavat: Birdlife Suomi ry sekä sen paikallisyhdistys Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys — Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry (rek.nro 116.353, 2580 jäsentä vuoden 2014 lopussa). Tringa ry:n tarkoituksena on edistää ja kehittää lintuharrastusta, lintujen- ja luonnonsuojelua sekä toimia alueensa lintuharrastajien ja tutkijoiden yhdyssiteenä. Yhdistyksen toiminta-alue on Helsinki ja sen ympäristö (entinen Uudenmaan maakunta sekä Sipoo entisellä Itä-Uudellamaalla).

Tringa ry ja Birdlife Suomi ry kiittävät lausuntopyynnöstä. Yhdistykset ovat tutustuneet 2. vaihemaakuntakaavan, Östersundomin alueen kaava-aineistoihin pääasiassa linnustonsuojelun näkökulmasta ja lausuvat kaavaehdotuksesta mielipiteenään seuraavaa.

Kaavan päävaikutukset

Östersundomin kaavoitusta on kokonaisuudessaan toteutettu painottaen liikaa rakentamista ja samalla ottamatta huomioon tarpeeksi alueen merkittäviä luontoarvoja.

Maakuntakaavan Natura-arvioinnin mukaan Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet - Natura-alueelle kohdistuisi kaavasta huomattavia haittoja, joista osa on yleiskaavan Natura-arvioinnissa todettu merkittäviksi. Lisäksi Sipoonkorven metsämantereen ja sen eteläosassa sijaitsevan maakunnallisesti tärkeän lintualueen arvot heikentyisivät olennaisesti, mikäli maakuntakaavaehdotus toteutuisi nykyisen muotoisena. Kaavaratkaisu ei myöskään turvaa riittäviä ekologisia yhteyksiä arvokkaiden luontoalueiden välillä.

Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet -Natura-alueeseen kohdistuvat haitat

Maakuntakaavan Natura-arviointi päättyi lopputulokseen, jonka mukaan Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet -Natura-alueen suojeluperusteena oleville lajeille ja luontotyypeille ei aiheutuisi kaavaratkaisusta merkittävää haittaa. Maakuntakaava on kuitenkin käytännössä lähes identtinen yleiskaavan kanssa yleiskaavan käsittävän alueen osalta. Tämä tarkoittaa, että toteutuessaan maakuntakaavasta aiheutuisi todennäköisesti samanlaista merkittävää haittaa kuin yleiskaavasta on todettu aiheutuvan.

Tringa ry ja Birdlife Suomi ry katsovat, ettei maakuntakaavan Natura-arvioinnissa esitetty perustelu kaavan yleispiirteisyydestä ole riittävä syy sille, että selvästi Natura-arvoja haittaava kaavaehdotus voitaisiin ylipäänsä hyväksyä. Maakuntakaavan tulee olla sellainen, että siitä ei ole mahdollista aiheutua merkittäviä negatiivisia haittoja. Olennaista on, että kansalliset viranomaiset voivat antaa hyväksyntänsä Natura-alueeseen vaikuttavalle suunnitelmalle tai hankkeelle vasta varmistuttuaan siitä, ettei tämä vaikuta kyseisen alueen koskemattomuuteen. Näin ollen on selvää, että maakuntakaava tulee palauttaa takaisin valmisteluun.

Yhdistykset huomauttavat myös, että maakuntakaavan Natura-arvioinnissa esitetyt lievennystoimet ovat aivan liian yleispiirteisiä eivätkä siten riitä ohjaamaan luontoarvoihin kohdistuvien haittojen lieventämistä alemman tason suunnittelussa.

Östersundomin yleiskaavan Natura-arvioinnin mukaan merkittävän haitan kynnyksellä ylittyä kolmen Natura-alueen suojeluperusteena olevan lintulajin kohdalla (kehrääjä, pyy, ruisrääkkä). Jotta merkittävää haittaa voitaisiin vähentää kehrääjän ja pyyn osalta, tulee Salmenkallion alueen rakentamisesta ja metroasemasta kokonaan luopua sekä maakuntakaavassa että yleiskaavassa. Tämä parantaisi kyseessä olevien lajien mahdollisuuksia säilyä alueella.

Salmenkallion alueen rakentamisesta aiheutuvan merkittävän haitan lisäksi Östersundomin lintukosteikkoihin kohdistuu myös muita huomattavia haittavaikutuksia erilaisista häiriöistä ja elinympäristömuutoksista, vaikka lievennystoimet toteutettaisiin. Maakuntakaavaa tulisi kokonaisuudessaan muuttaa siten, että se turvaisi paremmin Natura 2000-alueiden läheiset alueet. Natura-alueiden suojelukohteilla elävän lintulajiston (mm. ruisrääkkä) elinkelpoisten kantojen kannalta tärkeät alueet ovat monilta osin myös todettu tulvariskialueiksi, joihin ei tulisi osoittaa rakentamista.

Östersundomin lintuvedet – MAALI-alue

Yhdistykset huomauttavat, että kaavassa tulisi huomioida myös alueella sijaitseva maakunnallisesti tärkeä lintualue, Östersundomin lintuvedet (MAALI-alue, Ellermaa 2010). Alueella on todettu olevan maakunnallista merkitystä lintujen pesimäalueena ja se on myös tärkeä linnuston muutonaikainen levähdysalue. MAALI-alueen rajausta sisältää Östersundomin rehevät merenlahdet, mutta rajausta poikkeaa kuitenkin Natura-alueesta (rajaus liitteenä). Yhdistykset katsovat, että alueen arvot tulee turvata rajaamalla muu maankäyttö MAALI-alueen ulkopuolelle ja osoittamalla alue luo-merkinnällä. Yhdistykset huomauttavat, että maakuntakaavan tehtävänä on nimenomaan turvata vähintään seudullisesti arvokkaat luontokohteet.

Selvitykset maakunnallisesti tärkeistä lintualueista sekä entisen Uudenmaan maakunnan että entisen Itä-Uudenmaan maakunnan osalta on toimitettu jo aiemmin Uudenmaan liitolle.

Sipoonkorven metsämanner ja Sipoonkorven MAALI-alue

Östersundomin lintuvesiin kohdistuvien haittojen lisäksi yhdistykset pitävät ongelmallisena kaava-alueen pohjoispuolelle sijoitettua laajamittaista rakentamista. Mikäli maakuntakaavaehdotus toteutuisi esitetyn mukaisena, jäisi rakentamisen alle arvion mukaan 5-6 neliökilometriä metsää. Tämä tarkoittaisi, että Sipoonkorven laaja ja lajistollisesti arvokas metsämanner kutistuisi olennaisesti, millä voisi edelleen olla haittavaikutuksia myös laajemmin koko Sipoonkorven tärkeään luontokokonaisuuteen.

Sipoonkorven metsäalue on myös toinen kaava-alueella sijaitsevista maakunnallisista lintualueista (Ellermaa 2010, rajausta liitteenä). Suuri osa rakentamisesta on osoitettu tärkeän lintualueen päälle mm. Landbon ympäristössä. Yhdistykset katsovat, että MAALI-alueen arvot tulee suunnittelussa turvata rajaamalla rakentaminen alueen ulkopuolelle ja osoittamalla MAALI-alue kaavassa luo-merkinnällä. Näin voidaan edesauttaa koko Sipoonkorven metsämanneralueen luontoarvojen säilymistä. Myös ylijäämämaiden sijoituspaikat ovat MAALI-alueen kannalta haitallisia.

Muut tärkeät luontoalueet ja ekologiset yhteydet

Myös muut tärkeät luontoalueet, kuten Granön ja Majvikin arvokkaat luontokohteet, tulee osoittaa SL-varauksina ja luo-merkinnöillä. Nämä on tunnistettu Itä-Uudenmaan liiton maakunnallisesti arvokkaiksi luontoalueiksi (MALU-selvitys). Lisäksi virkistysalueiden kaavamääräystä tulee täsmentää luontoarvojen turvaamisen näkökulmasta. Nykyinen määräys mahdollistaa alueille mm. paikallisteiden sekä yhdyskuntateknisen huollon rakentamisen.

Yhdistysten mukaan kaava ei nykyisellään turvaa riittäviä ekologisia yhteyksiä tärkeimpien luontoalueiden välillä. Luopumalla Salmenkallion rakentamisesta ja vähentämällä rakentamista kaava-alueen pohjoispuolella voidaan vaikuttaa lajien mahdollisuuteen liikkua paremmin pohjois-eteläsuunnassa. Tällöin metsäistä elinympäristöä vaativa lajisto voi selviytyä todennäköisemmin myös Mustavuoren ja Salmenkallion alueella.

Metsämantereiden yhtenäisyys ja niiden väliset toimivat ekologiset yhteydet ovat edellytys mm. Uudenmaan metsäkanalintupopulaatioiden säilymiselle. Metsälajisto tarvitsee riittävän leveitä metsäisiä käytäviä voidakseen liikkua alueelta toiselle. Metsäkanalinnuista erityisesti metso on taantunut Uudellamaalla voimakkaasti (Solonen ym. 2010). Kaikki Uudellamaalla tavattavat metsäkanalinnut (metso, teeri ja pyy) kuuluvat lintudirektiivin I-liitteen lajeihin, joiden elinympäristöjä on suojeltava erityistoimin.

Lopuksi

Maankäyttö- ja rakennuslain 5 § kohdan 4 mukaan maankäytön suunnittelun tavoitteena on edistää "luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen säilymistä", ja edelleen 28 § kohdan 6 mukaan on kaavan laadinnassa kiinnitettävä erityistä huomiota luonnonarvojen vaalimiseen.

Tringa ry ja Birdlife Suomi ry katsovat, että Uudenmaan liitto vaarantaa tämän tavoitteen saavuttamisen, sillä Östersundomin alueen 2. vaihemaakuntakaavan ehdotus sisältää huomattavia puutteita luontoarvojen huomioimisen osalta. Kaavaratkaisu mahdollistaa sellaisen yhdyskuntarakenteen, joka on jo yleiskaavassa todettu Natura-arvojen kannalta olevan merkittävän haitallinen ja joka aiheuttaa myös muita olennaisia haittavaikutuksia alueen luontoarvoille.

Yhdistykset huomauttavat myös, että yleiskaava näyttää käytännössä ohjanneen maakuntakaavaehdotuksen valmistelua ja ratkaisua, vaikka lain mukaan vahvistettu maakuntakaava on ohjeena yleiskaavaa laadittaessa (MRL 32§). Östersundomin koko kaavaprosessia voidaan näin ollen pitää jo lähtökohdiltaan kyseenalaisena.

Tringa ry ja Birdlife Suomi ry esittävät, että maakuntakaavaehdotus palautetaan takaisin valmisteluun. Uuden kaavaratkaisun tulee turvata Natura-alueen suojeluperusteena olevat luontoarvot sekä muut kaava-alueella sijaitsevat luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät alueet.

Yhdistykset pyytävät ystävällisesti kirjallista vastinetta lausuntoonsa ylläolevaan osoitteeseen.

Helsingissä helmikuun 20. päivänä 2015

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —
Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry

Birdlife Suomi ry

Jaakko Asplund
Varapuheenjohtaja

Lea Tähtinen
Sihteeri

Aki Arkiomaa
Toiminnanjohtaja

Lähteet:

Ellermaa, M. (2010): Maakunnallisesti tärkeät lintualueet ja niiden tunnistaminen Uudellamaalla. Tringa 37. - 38.: 140 – 174.

Solonen, T., Lehtikoinen, A. Ja Lammi, E. (toim.) 2010: Uudenmaan linnusto. — Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa ry, Helsinki 509 s.

Liite:

Karttarajaus kaava-alueella ja sen läheisyydessä esiintyvistä maakunnallisesti (MAALI-alue) ja kansallisesti (FINIBA-alue) tärkeistä lintualueista